



เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง

การเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย
และสหรัฐอเมริกา

โดย

นาวาอากาศตรีหญิง จัสติกา แพติมรณทวิกิจ

หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ

รุ่นที่ ๖๗ ปีการศึกษา ๒๕๖๖

โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

กองทัพอากาศ

ดอนเมือง

กรุงเทพมหานคร

หนังสือรับรอง

คณะกรรมการเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศได้ตรวจและรับรองว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง การเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและ สหรัฐฯ ของ นาวาอากาศตรีหญิง จัสสิก้า เผติมธนทวีกิจ นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๗ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๖

พลอากาศตรี

(พลทธี ตีกสูอินทร์)

ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

นาวาอากาศโท

(จอนะทัน รอเจอร์ส)

ที่ปรึกษาเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

นาวาอากาศเอก

(ณัฐพงศ์ ตาละลักษมณ์)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

บทคัดย่อ

เอกสารวิจัยเรื่อง	การเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา
ชื่อนายทหารนักเรียน	นาวาอากาศตรีหญิง จัสสิกา เติมธนาทวีกิจ
ที่ปรึกษา	นาวาอากาศโท จอห์น ร็อบบ์
อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	นาวาอากาศเอก อนุพงษ์ ตาละลักษมณ์

ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์ซึ่งกันมานานกว่า ๑๙๐ ปี แต่ในปัจจุบันการเติบโตและอำนาจที่เพิ่มขึ้นของประเทศจีนได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งและการแข่งขันระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ที่เพิ่มสูงขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐ ก็ขาดทิศทางและแนวทางในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อกัน ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือวิเคราะห์และสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐ อย่างที่ทั้งสองฝ่ายได้รับผลประโยชน์เชิงบวก ซึ่งใช้การวิเคราะห์ SWOT ในแต่ละโดเมนของ DIME หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และสร้าง TOWS Matrix เป็นรากฐานกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ผลของการวิจัยนี้พบว่า ในมิติการทูต สหรัฐฯ ควรเพิ่มการสนับสนุนให้ไทยมีบทบาทผู้นำในระดับภูมิภาคในความร่วมมือด้านความมั่นคงของประเทศกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ในมิติข้อมูลทั้งสองประเทศควรแบ่งปันข้อมูลและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพอากาศ เพิ่มการลงทุนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานส่งเสริมพลังงานสะอาดและการจัดเก็บคาร์บอน ในมิติการทหาร สหรัฐฯ ควรรักษาความสัมพันธ์ทางทหารกับไทย และเพิ่มการมีส่วนร่วมของสหรัฐในการฝึกอบรมพหุภาคี เช่น คอบร้าโกลด์ เพื่อลดแรงจูงใจและโอกาสให้ไทยเอนเอียงไปใกล้ชิดกับจีน ในมิติทางเศรษฐกิจ สหรัฐฯ ควรส่งเสริมให้ไทยพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมมูลค่าสูง (Value-added Industry) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐฯ สามารถช่วยไทยพัฒนาการผลิตในห่วงโซ่อุปทานที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งไทยและสหรัฐฯ จะได้รับประโยชน์ด้วยกัน เนื่องจากจะเพิ่มทางเลือกในห่วงโซ่อุปทานของสหรัฐฯ ส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจไทยและลดการพึ่งพาจีน

Abstract

Research Title	Improving Cooperation in US-Thai Relations
Name	Major Jessica Padoemthontaweekij
Research Consultant	Lieutenant Colonel Jonathan Rodgers
Research Advisor	Group Captain Nattarongs Tararuxsamana

Thailand and the United States have maintained a strong alliance for over 190 years. However, the rapid growth of China's power has led to a fierce competition with the U.S. over the last decade, which has subsequently affected relations between Thailand and the U.S. Therefore, the purpose of this research is to analyze and synthesize approaches to enhance cooperation between Thailand and the U.S., by applying SWOT analysis to DIME and utilizing TOWS Matrix to formulate policy recommendations that can provide concrete directions to improve foreign relations.

This research concludes the Thai-U.S. relations should be improved in the following ways: In diplomacy, the U.S. should increase its support for Thailand to act as a regional leader in the security cooperation of the lower Mekong countries where Thailand can act as a conduit for the United States. In information, both countries should share information and technology on climate developments and increase investment in building infrastructure to promote clean energy. In military, the U.S. should maintain uninterrupted military relations with Thailand especially in multilateral training such as Cobra Gold in order to reduce the incentives for Thailand to lean closer to China. In economy, Thailand, with U.S. assistance, should develop value-added industries, especially in high-tech supply chains manufacturing which will benefit both countries as it increases options for U.S. supply chain demands, promote Thai economic growth, and reduce dependence on China.

คำนำ

การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลประโยชน์ทั้งสองประเทศ แต่แม้ว่าความสัมพันธ์นี้มีความสำคัญมากก็ยังไม่มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ หลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ทั้งสองประเทศกลับมีความสัมพันธ์ที่ถดถอยลงทั้งด้านการทูต การแบ่งปันข้อมูล การทหาร และทางเศรษฐกิจ ดังนั้นคำถามของการวิจัยนี้คือสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยจะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างไรเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์เชิงบวก (Positive-Sum) ร่วมกัน

เอกสารวิจัยจะนำเสนอวิธีการปรับปรุงและพัฒนานโยบายต่างประเทศสำหรับประเทศไทยและสหรัฐฯ โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค SWOT Analysis ภายใต้กรอบ DIME ซึ่งให้ความสำคัญกับเครื่องมือของพลังอำนาจแห่งชาติ ในมิติทางการทูต มิติข้อมูล มิติทางทหาร และมิติทางเศรษฐกิจ เป็นหลัก และสร้าง TOWS Matrix เป็นรากฐานกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ และให้ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์จากการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไป ในทศวรรษหน้า

นาวาอากาศตรีหญิง

(จัสสิก้า เผติมธนทวีกิจ)

นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๗

กรกฎาคม ๒๕๖๖

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบเอกสารวิจัย นาวาอากาศเอก อนุพงษ์ ตาละลักษมณ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ และขอขอบคุณ นาวาอากาศเอก ประวรัช อิศรางกูร ณ อยุธยา และ นาวาอากาศเอก ธนวัฒน์ กิจเจริญศักดิ์กุล ที่ช่วยให้คำปรึกษาและแนะนำด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ คณาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศทุกท่าน รวมถึงนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๗ และสามีของดิฉันที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
หนังสือรับรอง	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
คำนำ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	๑
๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๓. คำถามการวิจัย	๒
๔. ขอบเขตของการวิจัย	๒
๕. วิธีการวิจัย	๒
๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
๗. คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๓
๘. กรอบแนวคิดการวิจัย	๓
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม	๔
๑. หัวข้อที่ ๑ ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศของประเทศไทย	๔
๒. หัวข้อที่ ๒ ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา	๗
๓. หัวข้อที่ ๓ สภาวะแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อพลังอำนาจแห่งชาติ	๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐
๑. ขั้นตอนการวิจัย	๑๐
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๒
๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓
๑. มิติการทูต (Diplomatic)	๑๓
๒. มิติข้อมูล (Information)	๑๕
๓. มิติการทหาร (Military)	๑๖
๔. มิติทางเศรษฐกิจ (Economics)	๑๘
๕. TOWS Matrix	๒๑
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๒๔
๑. สรุปผลการวิจัย	๒๔
๒. อภิปรายผล	๒๕
๓. ข้อเสนอแนะ	๒๗
บรรณานุกรม	๒๘
ภาคผนวก	๓๑
ผนวก ก การวิเคราะห์ SWOT - มิติการทูต	๓๒
ผนวก ข การวิเคราะห์ SWOT - มิติข้อมูล	๓๓
ผนวก ค การวิเคราะห์ SWOT - มิติการทหาร	๓๔
ผนวก ง การวิเคราะห์ SWOT - มิติทางเศรษฐกิจ	๓๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	๓๖

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ - ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย	๓
ภาพที่ ๒ - ๑ FDI, Net Inflows in U.S. Dollars, Thailand (2000-2020)	๑๙

บทที่ ๑

บทนำ

การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลประโยชน์ทั้งสองประเทศ แต่แม้ว่าความสัมพันธ์นี้มีความสำคัญมาก ก็ยังไม่มีใครวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม ดังนั้นเอกสารวิจัยนี้จะนำเสนอวิธีการปรับปรุงและพัฒนานโยบายต่างประเทศสำหรับประเทศไทยและสหรัฐฯ โดยใช้จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับชาติเป็นหลัก เพื่อการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive-Sum) ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ และให้ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์จากการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไปในทศวรรษหน้า

๑. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ประเทศไทยและสหรัฐฯ มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกันมานานกว่า ๑๙๐ ปี ความสัมพันธ์นี้ได้แน่นแฟ้นขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามเย็น และสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างสองประเทศความร่วมมือด้านความมั่นคง ทางทหาร และทางเศรษฐกิจจากสหรัฐฯ ช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาความเป็นประชาธิปไตย แต่ในปัจจุบันการเติบโตและอำนาจที่เพิ่มขึ้นของประเทศจีนได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ทางทหาร และการเมือง ระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ที่เพิ่มสูงขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ นอกจากนี้แม้ว่าประเทศไทยและสหรัฐฯ มีความสัมพันธ์ฉันมิตรมายาวนาน แต่ทั้งสองประเทศกลับเห็นความสัมพันธ์ที่ถดถอยลงทั้งด้านการทูต การแบ่งปันข้อมูล การทหาร และทางเศรษฐกิจ หลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของบทความนี้คือการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่างประเทศของทั้งไทยและสหรัฐฯ เพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างสองประเทศ และหาแนวทางที่ดีที่สุดในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่างประเทศของทั้งไทยและสหรัฐฯ เพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างสองประเทศ และค้นหาวิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก ทฤษฎีเชิงบวกนี้จะนำมาใช้ในการพัฒนาโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ และหาทางให้สหรัฐฯและไทยสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันต่อไปภายใต้การแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ

๓. คำถามการวิจัย

จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯ อย่างไรเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

๔. ขอบเขตของการวิจัย

๔.๑ ศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาภายใต้กรอบ DIME ซึ่งให้ความสำคัญกับพลังอำนาจของชาติ ทั้งในมิติทางการทูต มิติข้อมูล มิติทางทหาร และมิติทางเศรษฐกิจ

๔.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ การค้า ความร่วมมือทางทหาร และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะมาจากช่วงเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๖ - พ.ศ. ๒๕๖๖)

๕. วิธีการวิจัย

๕.๑ การวิจัยเอกสารประเภทเชิงคุณภาพ โดยทำการค้นหาข้อมูลแบบเอกสาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ โดยเฉพาะภายในกรอบของ DIME

๕.๒ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) และทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิมาจากเอกสารกระทรวงการต่างประเทศ และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารวิชาการ และรายงานจากแหล่งคลังสมองของชาติ (Think Tank) และมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

๕.๓ ใช้การวิเคราะห์ SWOT สำหรับแต่ละโดเมน หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และสร้าง TOWS Matrix เป็นรากฐานกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางการทูตเหล่านี้สามารถแจ้งให้ผู้กำหนดนโยบาย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม นักการทูต ผู้นำทางทหาร ผู้นำด้านเทคโนโลยี ผู้นำทางธุรกิจ ในทั้งสองประเทศทราบเพื่อเตรียมการรับมือกับความท้าทาย ใช้ประโยชน์จากโอกาส และกระชับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐฯ กับไทย มีแนวทางมุ่งเน้นการพัฒนา

ไปข้างหน้าอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม การเจรจา และความร่วมมือที่ยั่งยืนเพื่อจัดการกับความท้าทายระดับภูมิภาคและระดับโลกอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรู้ว่าควรดำเนินนโยบายใดที่จะเป็นประโยชน์และคุ้มค่าต่อทั้งสองประเทศมากที่สุด

๗. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

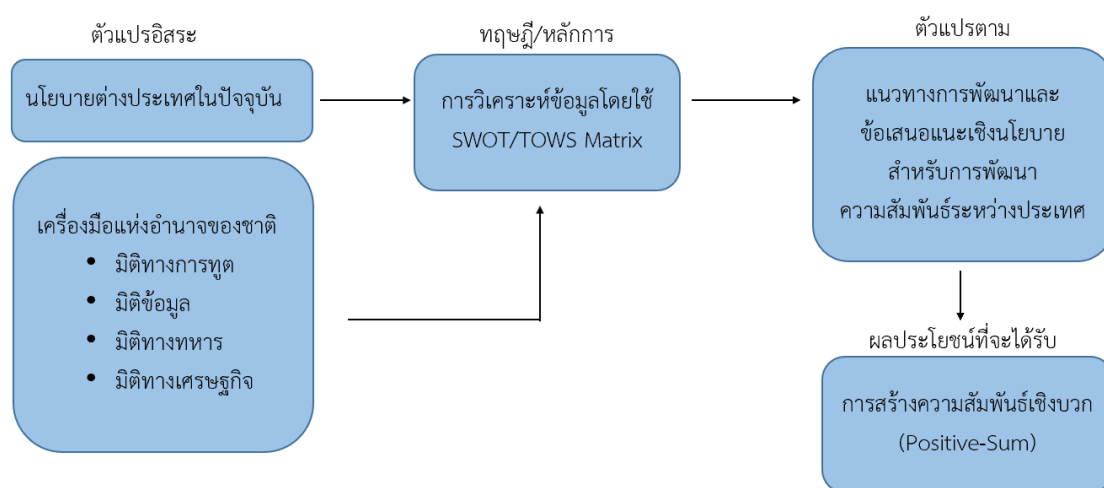
๗.๑ เครื่องมือของพลังอำนาจแห่งชาติ (Instruments of National Power) หมายถึงเครื่องมือที่ประเทศใช้เพื่อโน้มน้าวประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะในด้าน การทูต ข้อมูล ทางทหาร และทางเศรษฐกิจ

๗.๒ ในทฤษฎี Game Theory เกมบวก หรือ วิน-วินเกม (Positive Sum Game/Win-Win Game) หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก การเจรจาที่ทุกฝ่ายประสบความสำเร็จอย่างเท่าเทียม การเจรจาจึงต้องอยู่บนสมมติฐานว่าความสำเร็จต้องขึ้นอยู่กับข้อสรุปที่ทุกฝ่ายเป็นฝ่ายได้หรือต่างฝ่ายต่างได้ความชนะ ผลรวมเชิงบวกเกิดขึ้นเมื่อมีการกำหนดแนวทางที่ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๗.๓ ยุทธศาสตร์การประกันความเสี่ยง (Hedging Strategy) หมายถึงพฤติกรรมแสวงหาหลักประกัน โดยมีคุณลักษณะสามประการ (๑) ไม่เข้าข้างฝ่ายใด (๒) การดำเนินมาตรการที่ตรงกันข้ามและตอบโต้ซึ่งกันและกันเพื่อชดเชยความเสี่ยงหลายประการ และ (๓) กระจายและปลุกฝังตำแหน่งสำรอง ตามคำนิยามนี้ประเทศในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกส่วนใหญ่ที่ไม่ใช่ประเทศมหาอำนาจใช้ยุทธศาสตร์นี้เพื่อประกันความเสี่ยง (Kuik, 2008)

๗.๔ การแข่งขันแย่งชิงความเป็นมหาอำนาจ (Great Power Competition) หมายถึงการแก่งแย่งชิงอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกา จีน และรัสเซีย ในด้านเศรษฐกิจ การทหาร อิทธิพลทางการเมืองและเทคโนโลยี

๘. กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ ๑ - ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมนี้จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาโดยแบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศของประเทศไทย (๒) ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศของประเทศไทย และ (๓) สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่อาจส่งผลกระทบต่อพลังอำนาจแห่งชาติ (National Power) ของประเทศไทย

๑. ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศของประเทศไทย

ประเทศไทยมีนโยบายต่างประเทศที่เป็นกลางมาอย่างยาวนาน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เพียงแต่ช่วยให้ประเทศรอดพ้นจากการล่าอาณานิคม แต่ยังเติบโตได้ดีในโลกหลังสงครามเย็น ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นเลิศในด้านการดำเนินนโยบายด้านการทูต (The Excellence of Thai Diplomacy) ซึ่งมียุทธศาสตร์ “การแสวงหามิตร และไม่สร้างศัตรู” ทำให้สามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, ๒๕๖๐) สำหรับประเทศไทยการรักษาความมั่นคงในภูมิภาค การเติบโตทางเศรษฐกิจ และความสมดุลระหว่างมหาอำนาจถือเป็นเป้าหมายของประเทศไทยมาตลอด และในประวัติศาสตร์ประเทศไทยได้ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ผ่านการผสมผสานระหว่างการจัดการความสัมพันธ์และการใช้กระบวนการทางการทูตเป็นเกราะป้องกันอุปสรรคหรือความไม่มั่นคงจากภายนอก ประเทศไทยไม่เพียงแต่รักษาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจที่กว้างขวางกับทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน แต่ยังมีสัมพันธ์ทางการทูตที่เป็นมิตรกับประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด รวมถึงออสเตรเลีย สหภาพยุโรป อินเดีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้

ในปัจจุบันมีข้อถกเถียงกันมากมายว่านโยบายต่างประเทศของไทยจะดำเนินไปในทิศทางใด ไม่ว่าจะเป็นการทูตแบบ “ไม้ไผ่หมุนในลม” (Bamboo Swirling in the Wind) “แบบยึดหยุ่น” หรือ “การปะทะที่ซับซ้อน” (Complex Engagement) นักวิชาการในประเทศไทยหลายคนได้กล่าวว่านโยบายต่างประเทศของไทยมีลักษณะเป็นการทูตแบบยึดหยุ่นและได้ช่วยให้ประเทศไทยอยู่รอดและมีความก้าวหน้าตลอดประวัติศาสตร์ เช่น ไทยสามารถรักษาเอกราชตลอดช่วงการขยายอาณานิคมของยุโรปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปลายศตวรรษที่ ๑๙ และในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง บางท่านได้กล่าวว่ประเทศไทยมียุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศแบบ “ไม้ไผ่เอนตามลม” (Bamboo Bending with the Wind) หรือเรียกอีกอย่างได้ว่า “แบบยึดหยุ่น” ผศ.ดร.พงศ์พิสุทธิ์

บุษบารัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชี้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการรักษานโยบายต่างประเทศแบบยืดหยุ่น โดยเฉพาะตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง (พงศ์พิสุทธิ์ บุษบารัตน์, ๒๕๕๙) กลยุทธ์นี้มีความหมายว่า นโยบายต่างประเทศของไทยนั้น 'ยืดหยุ่น' เท่ากับ 'ไม่เฝ้' และงอได้ด้วย 'ลม' หรือในบริบทนี้คืองอได้ด้วยสถานการณ์ระหว่างประเทศ (ปวิณ ชัชวาลพงศ์พันธุ์, ๒๕๕๓) หลักการของความยืดหยุ่นทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายสองประการ ประการแรกคือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับมหาอำนาจ และประการที่สองคือรักษาสภาพที่เป็นอยู่โดยคำนึงถึงอธิปไตยและความมั่นคงของประเทศ (พงศ์พิสุทธิ์ บุษบารัตน์, ๒๕๕๙) ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศแบบ “ไม่เอนตามลม” ของไทยช่วยให้ประเทศไทยสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ความสามารถของไทยในการสร้างพันธมิตรทางการทหารโดยพฤตินัยกับจีนในช่วงวิกฤตการณ์กัมพูชาในทศวรรษที่ ๑๙๘๐ ในขณะเดียวกันก็รักษาความเป็นพันธมิตรตามสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกา เป็นตัวอย่างของความยืดหยุ่นและการปฏิบัตินิยมที่ปฏิบัติโดยชนชั้นนำของประเทศไทย โดยทั่วไปทางเลือกในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ดีที่สุดของประเทศไทยคือไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ควรดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติได้ดีที่สุด การรักษาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศมหาอำนาจทั้งหมดช่วยรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยได้ดีที่สุด ซึ่งยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศแบบ “ไม่เอนตามลม” มีความคล้ายคลึงและเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศแบบ “การปะทะที่ซับซ้อน” ที่ได้ถูกนำเสนอโดย สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี

นโยบายแบบการปะทะที่ซับซ้อนนั้นตามที่ สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี ได้นำเสนอเป็นแนวทางของนโยบายต่างประเทศที่นำมาใช้ภายหลังการรัฐประหารในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ และได้ใช้นโยบายนี้ในการจัดการความสัมพันธ์กับและสร้างสมดุลระหว่างอำนาจคู่แข่ง—สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น ยุโรป รัสเซีย เกาหลีใต้ และอินเดีย ขณะที่ไทยแสวงหาบทบาทในภูมิภาค ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจเหล่านี้พร้อม ๆ กัน สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี กล่าวต่อว่า รัฐบาลปัจจุบันของนายกรัฐมนตรียุทธ จันทร์โสภา กำลังกำหนดทิศทางนโยบายต่างประเทศของไทยโดยใช้แนวคิด “การปะทะที่ซับซ้อน” เนื่องจากรัฐบาลไทยต้องรับมือกับความท้าทายทางภูมิรัฐศาสตร์ในช่วงเวลาที่มหาอำนาจแข่งขัน ร่วมมือ และขัดแย้งกันเอง (สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, ๒๕๖๓) นอกจากนี้ Alex Ba ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่าการปะทะที่ซับซ้อนเป็นนโยบายแบบ “ไม่มีการบีบบังคับ การแลกเปลี่ยนแบบเปิดในหลายระดับและในหลายประเด็น เป็นการแสวงหาเชิงกลยุทธ์ของความสัมพันธ์แบบร่วมมือบนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกัน มากเท่ากับการพึ่งพาซึ่งกันและกัน” (Ba, 2006) ซึ่งนโยบายการปะทะที่ซับซ้อนก็เป็นรูปแบบคล้าย ๆ กับการทูตแบบ “ไม่เฝ้หมุนในลม” ตามที่ บุษบารัตน์ ได้นำเสนอมาแล้ว

สุดท้ายก็มีนักวิชาการในเมืองไทยที่ได้แย้งว่ารัฐบาลประยุทธ์ชุดปัจจุบันไม่มีทิศทางหรือการนำในด้านนโยบายต่างประเทศที่แท้จริงเมื่อพูดถึงการที่ประเทศไทยจะรักษาความเป็นกลางภายใต้การแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ ไม่มีมาตรวัดความเป็นกลาง ไม่มีกลยุทธ์วิธีที่นำไปให้ประเทศไทยสามารถได้รับผลประโยชน์ที่สูงสุดจากการแข่งขันระหว่างสองประเทศมหาอำนาจ ผศ.ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุขบารัตน์ ได้แย้งว่าประเทศไทยได้เปลี่ยนจากยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศแบบ “ไม่ฝักใฝ่ตามลม” แล้ว และกล่าวว่านโยบายการต่างประเทศของไทยในระยะนี้ควรถูกเรียกว่า “ไม่ฝักใฝ่ในลม” แทนที่จะใช้การทูตแบบ “ยึดหยุ่น” หรือ “การปะทะที่ซับซ้อน” แบบที่กล่าวถึง ซึ่งแนว “ยึดหยุ่น” หรือ “การปะทะที่ซับซ้อน” เป็นแนวโน้มที่สะท้อนถึงกลยุทธ์แบบที่มีการคำนวณได้ดีเพื่อถ่วงดุลอิทธิพลของมหาอำนาจ (พงศ์พิสุทธิ์ บุขบารัตน์, ๒๕๕๙) แต่นโยบายต่างประเทศแบบ “ไม่ฝักใฝ่ในลม” ตามความคิดของ ดร.บุขบารัตน์ คือทำทีนโยบายของประเทศไทยนี้ไม่ได้เป็นผลมาจากกลยุทธ์ที่มีการวางแผนมาอย่างดี แต่เป็นปฏิกิริยาต่ออิทธิพลของจีนและสภาพแวดล้อมทางการเมืองในประเทศ ดร.บุขบารัตน์ กล่าวต่อว่าด้วยเหตุนี้เมื่อเทียบกับพันธมิตร อื่น ๆ ของสหรัฐฯ ในเอเชีย ประเทศไทยมักไม่สนับสนุนนโยบายของอเมริกา แต่ในหลายกรณีกลับเข้าข้างประเทศจีนแทน

การวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับ รศ.ดร.จิตติภัทร พูนขำ ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรนานาชาติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า “ไม่ฝักใฝ่ในลม” เป็นกระบวนการตัดสินใจนโยบายต่างประเทศที่มีความอ่อนไหวอย่างสูงต่อสภาพแวดล้อมภายนอก และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันเพื่อตอบสนองต่อแรงกดดันในทันที โดยพื้นฐานแล้ว นโยบายประเภทนี้ขาดทิศทางหรือขอบเขตที่แท้จริงในการขึ้นนำกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างเป็นทางการ และเป็นเพียงการรวมตัวกันของการตัดสินใจเชิงโต้ตอบที่ทางรัฐบาลหรือแผนการทูตต่างประเทศมาจัดกลุ่มเข้าด้วยกันเป็นคำอธิบายนโยบายแห่งชาติ ดร. พูนขำ ให้เหตุผลว่า “นโยบายต่างประเทศของไทยภายใต้นายกรัฐมนตรีประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ได้ซับซ้อนโดยมีการประเมินผลประโยชน์และทางเลือกของไทยในเชิงยุทธศาสตร์ทั้งระบบ ไม่มีการป้องกันความเสี่ยงอย่างมีเจตนา แต่สาเหตุหลักคือหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ทำตามความชอบ แนวทาง และทางเลือกของตนเอง และนโยบายแบบไม่ฝักใฝ่ในลมเป็นความรักษาความเป็นกลางที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญเท่านั้น” (จิตติภัทร พูนขำ, ๒๕๖๖) นอกจากนี้ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยกำลังมุ่งไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนที่แน่นแฟ้นและครอบคลุมมากขึ้นกับจีนเนื่องจากปัจจัยหลักสามประการ ได้แก่ (๑) การผงาดขึ้นของจีนและความน่าดึงดูดใจทางเศรษฐกิจ (๒) ความมุ่งมั่นทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ที่ลดลงในภูมิภาค และ (๓) ตำแหน่งนโยบายยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่อ่อนแอลง และการคว่ำบาตรของชาติตะวันตกที่เกิดจากการรัฐประหาร ซึ่งกระตุ้นแนวทางเปลี่ยนให้จีนเป็นศูนย์กลางต่อนโยบายต่างประเทศของไทย (จิตติภัทร พูนขำ, ๒๕๖๖)

๒. ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา

นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อประเทศไทยในลายลักษณ์อักษรมีน้อยมาก ใน 2022 National Security Strategy มีแค่กล่าวว่า “สหรัฐอเมริกายืนยันคำมั่นสัญญาที่แข็งแกร่งต่อพันธมิตรตามสนธิสัญญาอินโดแปซิฟิก ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ฟิลิปปินส์ และไทย สหรัฐฯ จะยังคงพัฒนาพันธมิตรเหล่านี้ให้ทันสมัยต่อไป”

ใน 2022 Indo-Pacific Strategy of the United States ได้ระบุว่าสหรัฐอเมริกาจะดำเนินตามวัตถุประสงค์ ๕ ประการในอินโดแปซิฟิก โดยแต่ละเป้าหมายสอดคล้องกับความร่วมมือจากพันธมิตร ในวัตถุประสงค์ ๕ ประการนี้ที่อาจมีผลกระทบต่อประเทศไทยมี ดังนี้

ประการที่ ๑ พัฒนาอินโดแปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้างโดยการลงทุนในสถาบันประชาธิปไตย สื่อเสรี และประชาสังคมที่มีชีวิตชีวา พัฒนาแนวทางใหม่สำหรับเทคโนโลยีที่สำคัญ และสร้างความมั่นใจในทะเลและท้องฟ้าของภูมิภาคว่าได้รับการควบคุมและใช้งานตามกฎหมายนานาชาติ

ประการที่ ๒ สร้างความเชื่อมโยงภายในและภายนอกภูมิภาคโดยกระชับความร่วมมือสนธิสัญญาระดับภูมิภาคกับประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ส่งเสริมอาเซียน และขยายการทูตของสหรัฐฯ ในอินโดแปซิฟิก โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประการที่ ๓ ขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคโดยเฉพาะในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล สร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยืดหยุ่น ปลอดภัย มีความหลากหลาย และเชื่อถือได้ ทำการลงทุนร่วมกันในการลดคาร์บอนและเพิ่มพลังงานสะอาด ส่งเสริมการค้าที่เสรี ยุติธรรม และเปิดกว้าง โดยเฉพาะการลงทุนผ่านเอเปก

ประการที่ ๔ สนับสนุนการรักษาความปลอดภัยในอินโดแปซิฟิกโดยยกระดับการป้องกันแบบบูรณาการและความร่วมมือที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และปรับปรุงขีดความสามารถในการทำงานร่วมกันกับพันธมิตร

ประการที่ ๕ เพิ่มขีดความสามารถในการต่อสู้กับบรรดาภัยคุกคามในระดับภูมิภาคโดยทำงานร่วมกับพันธมิตรเพื่อพัฒนาเป้าหมาย กลยุทธ์ แผนงาน และนโยบายสำหรับปี ๒๕๗๓ ถึง ๒๕๙๓ ที่สอดคล้องกับการจำกัดอุณหภูมิโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นเกิน ๑.๕ องศาเซลเซียส ลดความเปราะบางในระดับภูมิภาคจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ยุติการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ และเสริมความมั่นคงด้านสุขภาพทั่วโลก (Indo-Pacific Strategy of the United States, 2022)

๓. สภาวะแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อพลังอำนาจแห่งชาติ

สภาวะแวดล้อมอาจมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อองค์ประกอบ DIME ของประเทศหรือองค์กรได้ ข้อมูลด้านล่างจะกล่าวถึงปัจจัยที่สามารถส่งผลกระทบต่อส่วนประกอบของพลังอำนาจแห่งชาติ

๓.๑ มิติทางการทูต

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกอาเซียน ประเทศไทยได้รับทั้งผลประโยชน์และได้พบปัญหาอุปสรรคทางด้านความมั่นคงต่าง ๆ อาเซียนยังคงต้องเผชิญความท้าทายในหลายประการ ทั้งปัญหาการเมืองภายในของสมาชิกอาเซียนอย่างเมียนมา กัมพูชา มาเลเซีย และไทย ความไม่เป็นเอกภาพของบางประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน กรณีข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ รวมถึงความขัดแย้งระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกันเอง และที่สำคัญคือการแข่งขันทางอิทธิพลระหว่างประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค อย่างสหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย และรัสเซีย ต่างก็เข้ามาขยายบทบาทในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, ๒๕๖๐)

๓.๒ มิติข้อมูล

ปัญหาความมั่นคงไม่ตามแบบที่อาจส่งผลต่อมิติข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ด้านไซเบอร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มก่อการร้ายมีขีดความสามารถในการโจมตีทางไซเบอร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สถาบันความมั่นคงศึกษา, ๒๕๖๔) โดยเฉพาะในด้านการสร้างข่าวปลอม (Fake News) ข้อมูลที่ผิด (Misinformation) ข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) และข้อมูลที่แฝงเจตนาร้าย (Malinformation) ในประเทศไทย ซึ่งกลายเป็นปัญหาใหญ่ในช่วงเวลาไม่กี่ปี เนื่องจากการเข้าถึงของเทคโนโลยี โดยเฉพาะต้นทุนการเข้าถึงที่ต่ำลง ทั้งเครื่องมือการสื่อสาร ระบบข้อมูลที่ทันสมัย และอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วมากขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้หลากหลาย รวมถึงพฤติกรรมของคนไทยที่เริ่มเปลี่ยนผ่านไปใช้ชีวิตแบบดิจิทัล (Digital Life) มากขึ้น โดยเฉพาะการบริโภคข่าวสารผ่านทางสื่อออนไลน์ (เสาวภาคย์ รัตนพงศ์, ๒๕๖๓) ทำให้ผู้ใช้งานในประเทศไทยสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจำนวนมากต่อวัน และทำให้ผู้ใช้ข้อมูลแบ่งแยกระหว่างเรื่องจริงที่เชื่อถือได้และข้อมูลที่ไม่มีมูลความจริงได้ยาก การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและการแพร่กระจายของเทคโนโลยีราคาถูกลง ทำให้เป็นเรื่องยากสำหรับรัฐบาลที่จะป้องกันหรือขัดขวางการเผยแพร่ของข่าวปลอม ข้อมูลที่ผิด และข้อมูลบิดเบือน สิ่งสำคัญที่สุดคือ ผลกระทบของข่าวปลอมและข้อมูลที่ผิดเป็นสิ่งที่เลวร้ายอย่างยิ่ง เนื่องจากผลของข้อมูลดังกล่าวมีผลกระทบถึงด้านสุขภาพ ด้านการบริหารของรัฐบาล ด้านสังคม ด้านกฎหมาย และด้านการเมือง

๓.๓ มิติทางทหาร

สถานการณ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีอุปสรรคจากปัญหาพิพาทหมู่เกาะเซ็งกาปู ในทะเลจีนตะวันออกระหว่าง จีน-ญี่ปุ่น และหมู่เกาะสแปรตลีในทะเลจีนใต้ระหว่างจีนและหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนได้พัฒนาขีดความสามารถทางทหารของตนในทะเลจีนใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่องแคบไต้หวัน (“๒๐๒๒ ปีแห่งความตึงเครียดจากความขัดแย้งสหรัฐ-จีน,” ๒๕๖๕) ทางสหรัฐฯ ได้ประกาศว่าการอ้างสิทธิ์ทางทะเลและการสร้างเกาะของจีนในทะเลจีนใต้นั้น “ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย” และสหรัฐฯ ได้ส่งเรือบรรทุกเครื่องบินสองลำไปยังภูมิภาคเพื่อทำการฝึกซ้อมทางทหาร จากนั้นจีนได้ยิงขีปนาวุธลงสู่ทะเลจีนใต้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กวี จงกิจถาวร, ๒๕๖๖) การอ้างสิทธิ์ของจีนในเขตทะเลจีนใต้ด้วยเส้นประ ๙ เส้นนั้นถูกมองว่าเป็นการก้าวก้าวโดยประเทศเวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน และอินโดนีเซีย อาจสะท้อนถึงอุปสรรคของการขยายตัวของจีนในภูมิภาค และเป็นข้อกังวลอีกประการหนึ่งสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้ขัดแย้งกับจีนในเรื่องทะเลจีนใต้แต่ก็ยังคงมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกที่มีอิทธิพลในอาเซียน

๓.๔ มิติทางเศรษฐกิจ

การแข่งขันระหว่างจีน – สหรัฐฯ ในประเด็นสงครามการค้าทางเศรษฐกิจ และในกรณีจีนสร้าง หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) พัฒนาท่าเรือที่ศรีลังกาและปากีสถาน (สถาบันความมั่นคงศึกษา, ๒๕๖๔) และสร้างทางรถไฟในลาวและเสนอแผนสร้างทางรถไฟเข้าไทย ทำให้สหรัฐฯ กังวลว่าจีนกำลังทำกับดักหนี้ (Debt Trap) เพื่อเพิ่มอิทธิพลของปักกิ่งภายในประเทศเหล่านี้ และใช้ประโยชน์จากอิทธิพลนี้เป็นเครื่องมือต่อต้านประเทศตะวันตกและบังคับกดขี่ประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ ในเอเชีย สภาวะแวดล้อมอีกด้านหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อกำลังอำนาจของชาติคือ ข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) ระหว่างประเทศมหาอำนาจที่มีผลกระทบต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นประเทศไทย ได้แก่ ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกประเทศอาเซียน เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, ๒๕๖๐) และความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนข้ามมหาสมุทรแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership: CPTPP) ที่ประกอบด้วย ญี่ปุ่น แคนาดา ซิลิ เม็กซิโก เปรู ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้เป็นสมาชิกในขณะนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา เป็นการศึกษาวิจัยลักษณะ การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระหว่างนโยบายต่างประเทศของไทยกับนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาตาม ๔ ด้าน ของ DIME (การเมือง ข้อมูลข่าวสาร การทหาร และเศรษฐกิจ) และวิเคราะห์ว่าทั้งสองประเทศใช้แหล่งอำนาจของชาติอย่างไร เพื่อให้มีอิทธิพลต่อ ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทย-สหรัฐฯ และวิธีที่ DIME มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๑. ขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความ (Interpretation) จากแหล่งที่มาของเอกสารที่เป็นของหน่วยงานราชการ หรือสถาบันการศึกษา อีกทั้งได้เปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่งที่มาเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล

๑.๑ วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือการจัดนโยบายการทูตระหว่างไทย-สหรัฐฯและปฏิสัมพันธ์ระดับรัฐออกเป็นหมวดหมู่ที่แตกต่างกันภายใต้กระบวนการทัศน์ DIME และใช้วิธี SWOT/TOWS เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๑.๒ วรรณกรรมจากไทยและสหรัฐอเมริกา นักวิชาการของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา นักวิเคราะห์และผู้เชี่ยวชาญในด้านการทูต เศรษฐกิจ สารสนเทศ และการทหาร เอกสารมาจากระบบที่เกี่ยวข้อโดยตรงกับทิศทางนโยบายต่างประเทศของทั้งสองประเทศ เช่น กระทรวงการต่างประเทศของไทยและกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ

๑.๓ ผลลัพธ์ของการวิจัยนี้คือ ข้อเสนอแนะนโยบายในลักษณะที่ประสานกันมากขึ้นให้กระทรวงการต่างประเทศไทย/สหรัฐฯและกองทัพไทย/สหรัฐฯ ที่เกี่ยวกับแนวทางที่ดีที่สุดในการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ

๑.๔ ขั้นตอนแรกคือ แยกแยะข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารมูลทุติยภูมิเป็นหมวดหมู่ภายใต้ DIME และวิเคราะห์วิธีที่ทั้งสองประเทศใช้เครื่องมือของพลังอำนาจแห่งชาติ (Instruments of National Power) ในการปฏิบัติการนโยบายต่างประเทศ การใช้โครงสร้าง DIME นี้จะมุ่งเน้นไปที่

องค์ประกอบอำนาจของชาติเป็นกรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ มิติทางการทูต มิติข้อมูล มิติทางทหาร และมิติทางเศรษฐกิจ (DIME) เป็นองค์ประกอบของอำนาจของชาติ

๑.๔.๑ มิติทางการทูตของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ-ไทยเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์และการสู้รบระหว่างทั้งสองประเทศในระดับการเมืองและการทูต ซึ่งรวมถึงการเยือนระดับสูง การเจรจาทางการทูต และความร่วมมือในประเด็นระดับโลกและระดับภูมิภาค มีการใช้ช่องทางทางการทูตเพื่อจัดการกับข้อกังวลที่มีร่วมกัน ส่งเสริมความมั่นคง และเพิ่มความสัมพันธ์ระดับทวิภาคี

๑.๔.๒ มิติข้อมูลมุ่งเน้นไปที่การแลกเปลี่ยนและการจัดการข้อมูลระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกาและประเทศไทย ซึ่งรวมถึงการแบ่งปันข่าวกรอง ส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรม และการอำนวยความสะดวกในการเจรจาต่อรองสาธารณะ ทั้งสองประเทศมีส่วนร่วมในการริเริ่มแบ่งปันข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความร่วมมือด้านความมั่นคง ความพยายามในการต่อต้านการก่อการร้าย และเสถียรภาพในภูมิภาค

๑.๔.๓ มิติทางทหารของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทยเกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านกลาโหม ความช่วยเหลือทางทหาร และการฝึกซ้อม สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางทหาร การฝึก และอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถด้านความมั่นคงของไทย มิติดังนี้ยังรวมถึงการฝึกซ้อมทางทหารและความพยายามในการทำงานร่วมกัน ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถของทั้งสองประเทศในการรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงร่วมกัน

๑.๔.๔ มิติทางเศรษฐกิจเน้นความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกาและประเทศไทย ทั้งสองประเทศมีส่วนร่วมในการค้าและการลงทุนทวิภาคี ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรือง มิติด้านเศรษฐกิจรวมถึงการเจรจาเกี่ยวกับข้อตกลงทางการค้า การเข้าถึงตลาด และการริเริ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการเป็นผู้ประกอบการ

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๑ เอกสารที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเอกสาร ๒ ประเภท ได้แก่ เอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Document)

๒.๒ ลักษณะของข้อมูล ประกอบด้วยเอกสารนโยบายต่างประเทศที่เผยแพร่โดยกระทรวงการต่างประเทศของไทย ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Security Strategies) เอกสารของสถานทูต ข้อมูลจากองค์การการค้าโลก

๒.๓ เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล ใช้เทคนิคการคัดเลือกแบบเจาะจง และการคัดเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานด้านความสัมพันธ์และความมั่นคงทั้งในส่วนการกำหนดนโยบาย ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม หรือสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นต้น และนักวิชาการจาก มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และศูนย์วิเคราะห์แหล่งคลังสมองของชาติ

๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ทฤษฎีของการวิจัยจะใช้ DIME เป็นการจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ที่เข้าใจได้ และใช้การวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือในการวางแผนระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับไทย

๓.๒ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำการวิเคราะห์ SWOT เป็นรากฐานในการสร้าง TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่จะเพิ่มความแข็งแกร่งและโอกาสให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยในแบบที่สูงที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ลดอุปสรรคและจุดอ่อนในนโยบายต่างประเทศของทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

๓.๓ TOWS Matrix เป็นส่วนเสริมของกรอบการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งเป็นวิธีค้นหาเพิ่มเติมโดยจับคู่จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค และจุดอ่อน โดยจัดทำกลยุทธ์ ดังนี้

๓.๓.๑ SO: ใช้จุดแข็งเพื่อเพิ่มโอกาส

๓.๓.๒ ST: ใช้จุดแข็งเพื่อลดอุปสรรค

๓.๓.๓ WO: ลดจุดอ่อนด้วยการใช้ประโยชน์จากโอกาส

๓.๓.๔ WT: ลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรค

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยจะใช้ SWOT ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐฯ โดยมองใน ๔ มิติคือ มิติการทูต มิติข้อมูล มิติการทหาร และมิติทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจะระบุปัจจัยภายใน จุดแข็งและจุดอ่อนในความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐฯ ขณะเดียวกันก็ระบุปัจจัยภายนอกที่อาจเป็นโอกาสหรืออุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ต่อไป

๑. มิติการทูต (Diplomatic)

การวิเคราะห์ SWOT ทางการทูตของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทยจะตรวจสอบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในมิติทางการทูตของความสัมพันธ์

๑.๑ Strength จุดแข็ง

๑.๑.๑ ความเป็นหุ้นส่วนอันยาวนาน สหรัฐฯ และไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตมาอย่างยาวนาน มีลักษณะเด่นคือ ความร่วมมือและความเคารพซึ่งกันและกัน ความร่วมมือที่ยาวนานนี้ได้สร้างรากฐานของความไว้วางใจและความเข้าใจ ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกในการเจรจาทางการทูตและความร่วมมือ

๑.๑.๒ การมีส่วนร่วมระดับภูมิภาค ทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในโครงการทางการทูตระดับภูมิภาค เช่น Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) และ East Asia Summit (EAS) การมีส่วนร่วมร่วมกันของไทยและสหรัฐฯ ในเวทีระดับภูมิภาคช่วยเพิ่มการประสานงานทางการทูต ก่อให้เกิดเสถียรภาพในภูมิภาค และเสริมสร้างอิทธิพลทางการทูตโดยรวมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑.๑.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน มีคนไทยจำนวนมากในสหรัฐฯ ซึ่งช่วยกระชับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและสังคมระหว่างสองประเทศและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชน

๑.๒ Weakness จุดอ่อน

๑.๒.๑ ความไม่มั่นคงทางการเมือง ประวัติศาสตร์ความไม่มั่นคงทางการเมืองของไทย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและการรัฐประหารบ่อยครั้ง อาจเป็นความท้าทายต่อการทูตที่ยั่งยืน

ความไม่แน่นอนสามารถนำไปสู่ความไม่แน่นอนของนโยบาย การเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญของนโยบาย และขีดขวางความต่อเนื่องของความคิดริเริ่มทางการทูต

๑.๒.๒ ความกังวลด้านสิทธิมนุษยชน ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย รวมถึงการจำกัดเสรีภาพในการพูด เสรีภาพของสื่อ และการแทรกแซงทางการเมือง อาจทำให้ความสัมพันธ์ทางการทูตตึงเครียดได้ สหรัฐฯ ในฐานะผู้สนับสนุนค่านิยมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน อาจเผชิญกับความท้าทายในการสร้างสมดุลระหว่างการทูต ในขณะที่แสดงความกังวลต่อประเด็นดังกล่าว

๑.๓ Opportunity โอกาส

๑.๓.๑ ความร่วมมือพหุภาคีที่เพิ่มขึ้น มีโอกาสที่จะกระชับและกระจายความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ และไทยในด้านต่าง ๆ กับประเทศอาเซียนอื่น ๆ รวมถึงการค้า การลงทุน การศึกษา วัฒนธรรม และเทคโนโลยี การขยายขอบเขตของการร่วมมือนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางการทูตที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นและเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

๑.๓.๒ การแก้ไขปัญหาในระดับภูมิภาค การร่วมมือแก้ไขปัญหาความท้าทายทางการทูตระดับภูมิภาค เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การแพร่กระจายของนิวเคลียร์ และการต่อต้านการก่อการร้าย ผ่านการประชุมสัมมนาพหุภาคี ความคิดริเริ่มและการประสานงานร่วมกันในการจัดการกับความท้าทายระดับโลกร่วมกันสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต สหรัฐฯ และไทยสามารถแสดงความเป็นผู้นำร่วมกัน โดยเฉพาะเพิ่มบทบาทของไทยในอาเซียน

๑.๔ Threat อุปสรรค

๑.๔.๑ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ที่ทวีความรุนแรงขึ้นในภูมิภาคอินโด - แปซิฟิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสหรัฐฯ และจีน อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐฯ - ไทย ความพยายามของไทยในการปรับสมดุลความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอาจมีอิทธิพลต่อลำดับความสำคัญทางการทูตและทิศทางของข้อตกลง

๑.๔.๒ อิทธิพลของตัวแสดงภายนอก โดยเฉพาะจีนและรัสเซีย อาจสร้างความท้าทายต่อความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐฯ - ไทย การแข่งขันเพื่อแย่งชิงอิทธิพลและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของมหาอำนาจภายนอก สามารถส่งผลกระทบต่อพลวัตทางการทูตและอาจทำให้ความสัมพันธ์ตึงเครียดได้

การทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางการทูตเหล่านี้สามารถแจ้งให้ผู้กำหนดนโยบายและนักการทูตในทั้งสองประเทศทราบเพื่อเตรียมการรับมือกับความท้าทายใช้ประโยชน์จากโอกาส และกระชับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐฯ กับไทยโดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม การเจรจา และความร่วมมือที่ยั่งยืนเพื่อจัดการกับความท้าทายระดับภูมิภาคและระดับโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. มิติข้อมูล (Information)

การวิเคราะห์ SWOT ของข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทยจะตรวจสอบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในมิติข้อมูลของความสัมพันธ์

๒.๑ Strength จุดแข็ง

๒.๑.๑ การแบ่งปันข้อมูล สหรัฐฯ และไทยมีประวัติของการแบ่งปันข้อมูลและ ความร่วมมือด้านข่าวกรอง ทั้งสองประเทศแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความท้าทายด้านความมั่นคงต่าง ๆ รวมถึงการต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ และอุปสรรคระดับภูมิภาค การทำงานร่วมกันนี้ช่วยเพิ่มการรับรู้สถานการณ์และเสริมความแข็งแกร่งให้กับความพยายามรักษาความปลอดภัยร่วมกัน นอกจากการแบ่งปันข้อมูล

๒.๑.๒ ความร่วมมือด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ สหรัฐอเมริกาและไทยได้มีส่วนร่วมในความร่วมมือด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อจัดการกับอุปสรรคที่เพิ่มขึ้นในโลกดิจิทัล การทำงานร่วมกันในการแบ่งปันข้อมูล การเสริมสร้างขีดความสามารถ และการฝึกซ้อมร่วมกันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันทางไซเบอร์ ต่อสู้กับอาชญากรรมทางไซเบอร์ และปกป้องโครงสร้างพื้นฐานทางไซเบอร์ที่สำคัญ

๒.๒ Weakness จุดอ่อน

๒.๒.๑ ความสามารถด้านข่าวกรองที่จำกัด ความสามารถด้านข่าวกรองของไทยอาจมีจำกัด เมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความลึกและขอบเขตของการแบ่งปันข้อมูล ความแตกต่างในทรัพยากร ความสามารถทางเทคโนโลยี และความสามารถของสถาบัน นำไปสู่ความท้าทายในการสร้างการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สมดุล

๒.๒.๒ อุปสรรคด้านภาษาและวัฒนธรรม ความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรมสามารถขัดขวางการแบ่งปันข้อมูลและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้จำเป็นต้องลงทุนในการฝึกอบรมภาษา ความเข้าใจในวัฒนธรรม และการสร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจระหว่างหน่วยข่าวกรองและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

๒.๓ Opportunity โอกาส

๒.๓.๑ ปรับปรุงการแลกเปลี่ยนข้อมูล การเสริมสร้างและปรับปรุงการแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งรวมถึงการขยายขอบเขตของข่าวกรอง การใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการสร้างกลไกที่เป็นทางการสำหรับการแบ่งปันข้อมูลและการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

๒.๓.๒ การวิเคราะห์และประเมินร่วมกัน ความพยายามร่วมกันในการวิเคราะห์และประเมินความท้าทายด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาคสามารถเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างลึกซึ้งและปรับปรุงความแม่นยำและทันเวลาของผลิตภัณฑ์ข่าวกรอง สิ่งนี้สามารถนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและการตอบสนองที่ประสานกันต่ออุปสรรคในภูมิภาค

๒.๔ Threat อุปสรรค

๒.๔.๑ การจารกรรมและอุปสรรคจากภายนอก ความเสี่ยงของการจารกรรมและอุปสรรคจากภายนอกสามารถก่อให้เกิดอุปสรรคต่อความปลอดภัยของข้อมูลและความไม่ไว้วางใจในความสัมพันธ์ที่แบ่งปันข้อมูลระหว่างสหรัฐฯ และไทย

๒.๔.๒ อิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์ ของประเทศอื่น ๆ เช่น จีนและรัสเซีย ในภูมิภาคสามารถส่งผลกระทบต่อพลวัตการแบ่งปันข้อมูลระหว่างสหรัฐอเมริกาและไทย การแข่งขันเชิงกลยุทธ์และความสนใจที่แตกต่างกันอาจมีอิทธิพลต่อการไหลเวียนของข้อมูล การประเมินข่าวกรอง และความพยายามในการประสานงาน

การจัดการกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่แบ่งปันข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย การลงทุนในกลไกการแบ่งปันข้อมูล ความสามารถด้านข่าวกรอง ความร่วมมือ ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และการจัดการกับอุปสรรคด้านวัฒนธรรมและภาษาสามารถช่วยเพิ่มผลประโยชน์สูงสุดจากการทำงานร่วมกันและเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงโดยรวม

๓. มิติการทหาร (Military)

การวิเคราะห์ SWOT ทางทหารของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทยจะตรวจสอบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในมิติทางทหารของความสัมพันธ์

๓.๑ Strength จุดแข็ง

๓.๑.๑ ความเป็นหุ้นส่วนอันยาวนาน สหรัฐฯ และไทยมีความสัมพันธ์ทางทหารมาอย่างยาวนาน สร้างขึ้นจากความร่วมมือ การฝึกซ้อมร่วม และโครงการฝึกอบรมมาหลายปี ความร่วมมือครั้งประวัติศาสตร์นี้ได้หล่อเลี้ยงความไว้วางใจ การแบ่งปันประสบการณ์ และการทำงานร่วมกันระหว่างกองทัพสหรัฐฯ กับไทย ตัวอย่างที่โดดเด่นที่สุดคือ คอบร้าโกลด์ (COBRA GOLD) ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นการฝึกผสมกองกำลังไทย-สหรัฐฯ เป็นความร่วมมือรักษาความมั่นคงของภูมิภาค และเป็นโอกาสให้กองทัพไทยฝึกเสริมสร้างขีดความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินในภูมิภาคและในการปกป้องประเทศ ปัจจุบัน คอบร้าโกลด์ ได้เป็นการฝึกทางทหารที่มุ่งเน้นด้านช่วยเหลือมนุษยธรรม การบรรเทาภัยพิบัติข้ามชาติ การฝึกสงครามไซเบอร์ และการฝึกภาคสนามเป็นการฝึกทางทหารที่ใหญ่ที่สุดของสหรัฐฯ ในอินโดแปซิฟิก ขณะนี้มี ๒๙ ประเทศที่เข้าร่วมหรือเป็นผู้สังเกตการณ์ คอบร้าโกลด์ เป็นสายสัมพันธ์ทางทหารที่แน่นแฟ้นระหว่าง ไทย และสหรัฐฯ ในปี ๒๕๖๖ การฝึกคอบร้าโกลด์ มีจำนวนทหารสูงขึ้นถึง ๗,๓๙๔ นาย (The Nation, 2023) ซึ่งสหรัฐฯ ได้ส่งกำลังพลร่วมเป็นจำนวนมากที่สุดตั้งแต่การรัฐประหารในปี ๒๕๕๗ (Sunkamaneevongse, 2019)

๓.๑.๒ ความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย ความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายเป็นจุดแข็งที่สำคัญของความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสหรัฐฯ และไทย ทั้งสองประเทศทำงานร่วมกันเพื่อต่อสู้กับอุปสรรคจากผู้ก่อการร้ายข้ามชาติ แบ่งปันข้อมูลข่าวกรอง และปฏิบัติการร่วมกัน ความร่วมมือนี้ช่วยเพิ่มความมั่นคงในภูมิภาคและสนับสนุนความพยายามต่อต้านการก่อการร้ายทั่วโลก

๓.๑.๓ การมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงในภูมิภาค สหรัฐฯ และไทยมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นในการประชุมสัมมนาและความคิดริเริ่มด้านความมั่นคงระดับภูมิภาค ASEAN Defense Ministers' Meeting Plus: ADMM+ การมีส่วนร่วมนี้ช่วยเสริมสร้างสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาคและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๓.๒ Weakness จุดอ่อน

๓.๒.๑ ชีตความสามารถทางทหารที่ไม่เท่าเทียมกัน ความแตกต่างในขีดความสามารถทางทหารระหว่างสหรัฐฯ และไทยอาจจำกัดความลึกซึ้งของความร่วมมือในบางพื้นที่ และจำเป็นต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษเพื่อการทำงานร่วมกัน

๓.๒.๒ ความไม่มั่นคงทางการเมือง ประวัติศาสตร์ความไม่มั่นคงทางการเมืองของไทยรวมทั้งการรัฐประหารและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล สามารถทำลายความต่อเนื่องและประสิทธิผลของความสัมพันธภาพทางทหารได้ ความไม่มั่นคงสามารถขัดขวางการวางแผนระยะยาว ความร่วมมือ และส่งผลต่อความแข็งแกร่งโดยรวมของความเป็นหุ้นส่วนทางทหาร

๓.๓ Opportunity โอกาส

๓.๓.๑ การเสริมสร้างขีดความสามารถ ในการฝึกอบรม ความเชี่ยวชาญ และความช่วยเหลือทางทหารกับประเทศที่เข้มแข็งในภูมิภาค เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ เพื่อช่วยเสริมศักยภาพด้านการป้องกันประเทศ การกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์ การแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด และการถ่ายทอดเทคโนโลยีสามารถเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพอาชีพทางทหาร ทักษะ และขีดความสามารถโดยรวมของไทย และส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับภูมิภาคที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้นสำหรับอเมริกา

๓.๓.๒ การทำงานและการปฏิบัติการต่อสู้ความท้าทายด้านความมั่นคงระดับภูมิภาค ด้วยการกระชับความร่วมมือทางทหาร ปรับปรุงการทำงานร่วมกันและความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกัน ในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามด้านความมั่นคง และการรักษาเสถียรภาพในภูมิภาค

๓.๔ Threat อุปสรรค

๓.๔.๑ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ที่ทวีความรุนแรงขึ้นในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสหรัฐฯ กับไทย ความพยายามของไทยในการปรับสมดุลความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอาจมีอิทธิพลต่อขอบเขตและธรรมชาติของความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐอเมริกา

๓.๔.๒ พลวัตของอำนาจในภูมิภาค ความสัมพันธ์ที่กำลังพัฒนาของไทยกับมหาอำนาจ อื่น ๆ เช่น จีนและรัสเซีย อาจมีอิทธิพลต่อลำดับความสำคัญทางทหารและทิศทางของภารกิจด้าน กลาโหม การเปลี่ยนแปลงพลวัตทางอำนาจในระดับภูมิภาคอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทาง ทหารระหว่างสหรัฐฯ-ไทยในเชิงลึก

จุดแข็งเหล่านี้เน้นย้ำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสหรัฐฯกับไทยในเชิงลึกและ กว้างขวาง เป็นรากฐานอันแข็งแกร่งของความไว้วางใจ เป้าหมายร่วมกันในด้านต่าง ๆ เช่น การ ต่อต้านการก่อการร้ายและความมั่นคงทางทะเล ตลอดจนถึงแนวทางความร่วมมือในการฝึกอบรม และการสร้างขีดความสามารถ ทำให้เกิดความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างทั้งสองประเทศ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางทหารเหล่านี้สามารถแจ้งให้ผู้นำกำหนดนโยบาย และผู้นำทางทหารในทั้งสองประเทศทราบวิธีการ การต่อสู้ความท้าทาย และกระชับความสัมพันธ์ทาง ทหารระหว่างสหรัฐฯ กับไทย

๔. มิติทางเศรษฐกิจ (Economics)

การวิเคราะห์ SWOT เชิงเศรษฐกิจของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทย เน้นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในมิติทางเศรษฐกิจของความสัมพันธ์

๔.๑ Strength จุดแข็ง

๔.๑.๑ การค้าและการลงทุน สหรัฐอเมริกาและไทยมีความสัมพันธ์ทางการค้าทวิภาคี ที่สำคัญ ทั้งสองประเทศมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในหลายภาคส่วน ได้แก่ เครื่องจักร อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ยานพาหนะ สินค้าเกษตร และการท่องเที่ยว ปริมาณการค้า ระหว่างสองประเทศบ่งบอกถึงความแข็งแกร่งของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

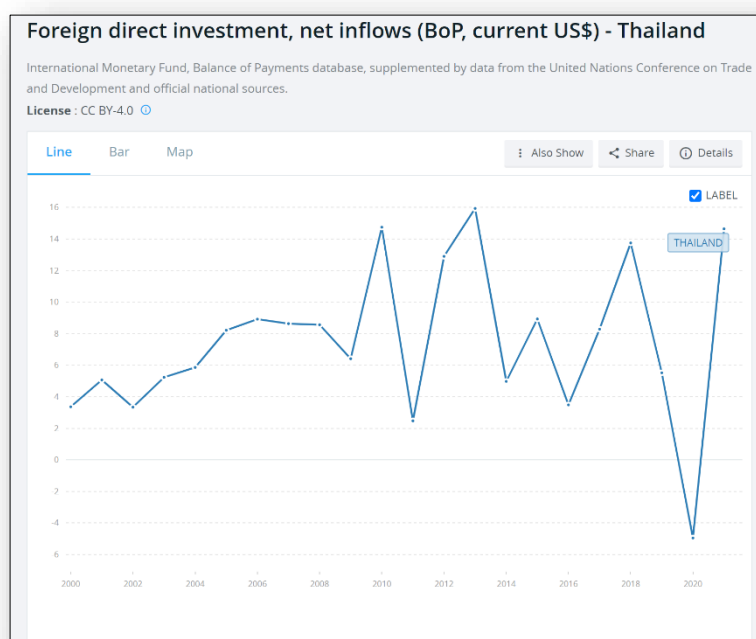
๔.๑.๒ การเข้าถึงตลาดในภูมิภาค ประเทศไทยเป็นประตูสู่ตลาดอาเซียน ซึ่งเป็นโอกาส สำหรับบริษัทเอกชนของสหรัฐฯ ในการเข้าถึงฐานผู้บริโภคขนาดใหญ่ในภูมิภาค รัฐบาลไทยได้ ดำเนินการเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการปฏิรูป กฎระเบียบ ซึ่งสามารถดึงดูดการลงทุนของสหรัฐฯ ได้มากขึ้น

๔.๑.๓ การบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ประเทศไทยได้ลงนามเข้าร่วม Indo-Pacific Economic Framework (IPEF) ของประธานาธิบดี ไบเดน (กวี จงกิจถาวร, ๒๕๖๖) อเมริกา ไทย และอีก ๑๒ ประเทศอื่น ๆ จะขยายโอกาสการลงทุน กระตุ้น นวัตกรรม ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ดึงดูดการลงทุนภาคเอกชน และส่งเสริมโอกาส ทางการค้าและการลงทุนของไทยกับประเทศหุ้นส่วน และเป็นการดำเนินความร่วมมือเพื่อนำไปสู่ ผลประโยชน์และการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยอย่างเป็นรูปธรรม ร่างกรอบการเจรจา ประกอบด้วย ๔ เสาความร่วมมือ ได้แก่ (๑) ด้านการค้า (๒) ด้านห่วงโซ่อุปทาน (๓) ด้านเศรษฐกิจที่สะอาดและ

ประโยชน์สูงสุดต่อประเทศในภาพรวม และส่งเสริมให้มีความร่วมมือที่ช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถที่เป็นประโยชน์สำหรับประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมาย (รัฐบาลไทย, ๒๕๖๖)

๔.๒ Weakness จุดอ่อน

๔.๒.๑ ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงทางการเมือง ความไม่แน่นอนทางการเมืองและความไม่แน่นอนของนโยบายในประเทศ การเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล และทิศทางนโยบายสามารถก่อให้เกิดอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางธุรกิจ การตัดสินใจลงทุนและความมั่นคงโดยรวม เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับต่างประเทศและสร้างความปั่นป่วนในการลงทุน ซึ่งเห็นได้ในภาพที่ ๒ - ๑ ด้านล่าง จำนวนเงินของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ Foreign Direct Investment (FDI) ที่ไหลเข้าไทยแบบขึ้นๆ ลงๆ อย่างปั่นป่วน เกิดจากความวุ่นวายทางการเมืองภายในประเทศไทย และได้ลดความสามารถในการส่งออกและในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของไทย (Nidhiprabha, 2017)



ภาพที่ ๒ - ๑ FDI, Net Inflows in U.S. Dollars, Thailand (2000-2020)

ที่มา : World Bank (2023) <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?end=2021&locations=TH&start=2000&view=chart>

๔.๒.๒ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทยเป็นเรื่องที่สหรัฐฯ กังวลมานาน การละเมิดลิขสิทธิ์และสินค้าลอกเลียนแบบยังคงแพร่หลาย ซึ่ง

อาจบั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของบริษัทเอกชนของสหรัฐที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยและ
ขัดขวางความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่อไป

๔.๒.๓ อุปสรรคในการเข้าถึงตลาดของประเทศไทย อุปสรรคในการเข้าถึงตลาดและ ความ
ท้าทายด้านกฎระเบียบในประเทศไทยสามารถขัดขวางการขยายธุรกิจของสหรัฐฯ ในประเทศได้ การ
จัดการกับอุปสรรคเหล่านี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สหรัฐฯ
กับไทยก็ยังไม่มียุทธศาสตร์การค้าเสรี Free Trade Agreement (FTA) ที่จะช่วยลดอุปสรรคทาง
การค้าระหว่างสองประเทศและกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

๔.๓ Opportunity โอกาส

๔.๓.๑ ข้อตกลงการค้าเสรี Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-
Pacific Partnership (CPTPP) เป็นข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง ๑๑ ชาติ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน
แคนาดา ชิลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม การเข้าร่วมข้อตกลง
ดังกล่าวสามารถเพิ่มการเข้าถึงตลาด ลดอุปสรรคทางการค้า และสร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจ
สำหรับประเทศที่เป็นสมาชิก ซึ่งขณะนี้อเมริกาและไทยยังไม่ได้เป็นสมาชิก

๔.๓.๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เปิดโอกาสให้ประเทศที่ก้าวหน้าเข้าร่วมโครงการ
โครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เชื่อมโยงประเทศในภูมิภาค เช่น การขนส่ง พลังงาน และโครงสร้าง
พื้นฐานดิจิทัล การเชื่อมโยงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสามารถกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้

๔.๔ Threat อุปสรรค

๔.๔.๑ อิทธิพลทางการแข่งขัน อิทธิพลทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียง
ใต้เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ - ไทย กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
การลงทุน และโครงการโครงสร้างพื้นฐานของจีนในประเทศไทยอาจสร้างการแข่งขันสำหรับธุรกิจของ
สหรัฐฯ และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจทวิภาคี

๔.๔.๒ วิกฤตด้านสุขภาพระดับโลก ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เช่น โควิด-๑๙ หรือวิกฤต
ด้านสุขภาพอื่น ๆ ในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก

การทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางเศรษฐกิจเหล่านี้สามารถแจ้ง
ให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้นำธุรกิจในทั้งสองประเทศทราบเพื่อสำรวจความซับซ้อนของความสัมพันธ์
ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ กับไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และระบุพื้นที่สำหรับความร่วมมือและ
การเติบโตต่อไป

๕. การวิเคราะห์ TOWS

คำแนะนำต่อไปนี้อิงจากโครงสร้างการวิเคราะห์ TOWS ซึ่งสรุปกลยุทธ์ที่ใช้จุดแข็งเพื่อเพิ่มโอกาส (SO) ใช้จุดแข็งเพื่อลดอุปสรรค (ST) ลดจุดอ่อนให้เหลือน้อยที่สุดโดยการใช้ประโยชน์จากโอกาส (WO) และลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค (WT)

๕.๑ มิติทางการทูต

๕.๑.๑ (SO) การใช้ประวัติศาสตร์อันยาวนานของความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคีเพิ่มขึ้น สหรัฐฯ และไทยควรเพิ่มการสนับสนุนและมีส่วนร่วมระดับภูมิภาค โดยเฉพาะใน ASEAN และ EAS กระชับและกระจายความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ และไทยในด้านต่าง ๆ กับประเทศอาเซียนอื่น ๆ รวมถึงการค้า การลงทุน การศึกษา วัฒนธรรม และ เทคโนโลยี

๕.๑.๒ (ST) ใช้การมีส่วนร่วมระดับภูมิภาคอย่างแข็งขันและ ความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งหาผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างสหรัฐฯ-ไทยและประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ในอินโดแปซิฟิก เพื่อหลีกเลี่ยงการพึ่งพาและโน้มตัวเข้าไปใกล้จีนมากเกินไป

๕.๑.๓ (WO) ลดความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ ใช้โอกาสในการขยายความร่วมมือพหุภาคีระหว่างอเมริกา ไทย และ ประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาเอกชน (Non-Governmental Organizations: NGOs) ซึ่งสหรัฐอเมริกาที่อยู่มากมายที่ไทยสามารถขอความช่วยเหลือได้ องค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้สามารถปรับปรุงและช่วยคุ้มครองสิทธิพลเมืองสำหรับคนไทย

๕.๑.๔ (WT) ประเทศไทยจะสามารถเสริมสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งและพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการทูตได้ เมื่อลดความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยลดความเปราะบางของประเทศไทยต่ออิทธิพลและอุปสรรคจากภายนอกอีกด้วย

๕.๒ มิติข้อมูล

๕.๒.๑ (SO) ความสัมพันธ์ด้านการแบ่งปันข้อมูลระหว่างสหรัฐฯ – ไทยที่ขยายไปสู่ขอบเขตกว้างของความมั่นคงของประเทศสามารถปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ทั้งสหรัฐฯ และประเทศไทยสามารถช่วยเหลือกันและกันในการวิเคราะห์และประเมินความท้าทายด้านความมั่นคงของชาติร่วมกัน โดยใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญของสหรัฐฯ การเป็นศูนย์กลางของไทยและการเข้าถึงประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ร่วมมือในด้านการพัฒนาความปลอดภัยทางไซเบอร์และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต

๕.๒.๒ (ST) สหรัฐฯ สามารถช่วยเหลือประเทศไทยในการสร้างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยยิ่งขึ้นสำหรับรัฐบาลไทยและกองทัพไทย สิ่งนี้จะช่วยส่งเสริมให้ประเทศอื่นๆ แบ่งปันข้อมูลให้ไทยมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยได้ปรับปรุงความสามารถในการปกป้องข้อมูลที่ละเอียดอ่อนและป้องกันความเสี่ยงการจารกรรม ภัยคุกคามจากภายนอก และต่อสู้กับข่าวปลอมและข้อมูลเท็จ

๕.๒.๓ (WO) สหรัฐฯ สามารถช่วยเหลือกองทัพไทยในการปรับปรุงการแลกเปลี่ยนข้อมูลการจัดเก็บข้อมูล และขั้นตอนการส่งข่าวกรองลับ เพื่อปรับปรุงความสามารถด้านข่าวกรองของกองทัพไทย และใช้โอกาสนี้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาความเข้าใจระหว่างสองประเทศ

๕.๒.๔ (WT) ลดความแตกต่างในด้านขีดความสามารถด้านข่าวกรองระหว่างไทยและสหรัฐฯ ลดความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการประเมินข่าวกรองร่วมกัน ป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกและประเทศอื่น ๆ ที่ต้องการขโมยข้อมูลข่าวกรองจากประเทศไทยและสหรัฐฯ

๕.๓ มิติทางทหาร

๕.๓.๑ (SO) การฝึกข้ามชาติ เช่น คอบร้าโกลด์ ได้สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสหรัฐฯกับไทยแล้ว トラบดที่ความสัมพันธ์ยังคงอยู่ ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์ที่สำคัญจากความสัมพันธ์ทางทหาร ไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหาร ยุทโธปกรณ์ และสหรัฐฯ ได้จุดยุทธศาสตร์และฐานทัพในภูมิภาค ไทยและสหรัฐฯ ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ทางทหารต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางทหารและขยายความสัมพันธ์นี้ไปสู่ความร่วมมือทางทหารในทุกด้าน

๕.๓.๒ (ST) ความมุ่งมั่นของทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านความมั่นคงในภูมิภาค และการมีส่วนร่วมในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนบวก (ADMM+) และการฝึกคอบร้าโกลด์ จะช่วยถ่วงดุลพลวัตของอำนาจในภูมิภาค ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจอย่างจีนและรัสเซีย จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างสหรัฐฯ-ไทย

๕.๓.๓ (WO) เพิ่มความสัมพันธ์ทางทหาร การฝึกทหาร และการปฏิบัติการร่วมกันสามารถเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันและร่วมมือซึ่งกันและกัน แม้ว่าประเทศไทยอาจมีความไม่มั่นคงทางการเมือง แต่สหรัฐอเมริกาควรดำเนินการฝึกร่วมทางทหารต่อไปกับประเทศไทยเพื่อรักษาความสัมพันธ์และชักจูงความผูกพันในระยะยาวให้เป็นไปในทิศทางที่ดี

๕.๓.๔ (WT) ลดความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศไทย จะช่วยรับประกันความสัมพันธ์ทางทหารที่แน่นแฟ้นกับสหรัฐฯ นอกจากนี้ การรักษาเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศและการถ่ายโอนอำนาจในรัฐบาลโดยสันติ และช่วยป้องกันอิทธิพลจากต่างประเทศในพลวัตการเมืองไทย

๕.๔ มิติทางเศรษฐกิจ

๕.๔.๑ (SO) ประเทศไทยและสหรัฐฯสามารถตกลงและลงนามใน CPTPP ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา และการป้องกันการโจรกรรมทรัพย์สินทางปัญญากับบริษัท

ที่ดำเนินงานในต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยคลายความกังวลของสหรัฐฯเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย และช่วยดึงดูดธุรกิจเทคโนโลยีที่มีมูลค่าสูงเข้าในประเทศไทย

๕.๔.๒ (ST) ไทยและสหรัฐฯ สามารถช่วยเหลือกันและกันส่งเสริมความสนใจของนานาชาติในการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทั้งสองประเทศสามารถขยายความร่วมมือทวิภาคีในด้านต่าง ๆ เช่น วิกฤตสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาพลังงานสะอาด และริเริ่มโครงการที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการต่อสู้กับภัยคุกคามในทางด้านเศรษฐกิจจากจีน และวิกฤตสุขภาพในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก

๕.๔.๓ (WO) ลดอุปสรรคในการเข้าถึงตลาดของไทยและสหรัฐฯ ลดความท้าทายด้านกฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ ด้วยการทำให้ FTA ระหว่างไทยและสหรัฐฯ ซึ่งจะช่วยลดภาษีนำเข้าและส่งออก เพิ่มการเข้าถึงตลาดสำหรับทั้งสองประเทศ ลดอุปสรรคทางการค้า ส่งเสริมการจัดตั้งธุรกิจใหม่ของอเมริกาในประเทศไทย และสร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจสำหรับทั้งสองประเทศ การทำ FTA ระหว่างสหรัฐฯ กับไทยจะส่งเสริมให้สหรัฐฯ เข้ามาลงทุนในไทย และช่วยสหรัฐฯ ในการจัดหาทรัพยากร เพื่อลดการพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานของสหรัฐฯ ต่อจีน ปกป้องห่วงโซ่อุปทานของสหรัฐฯ

๕.๔.๔ (WT) ลดความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศไทยและความไม่แน่นอนของนโยบายในประเทศไทยและสหรัฐฯ ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งสองประเทศต้องหาทางเอาชนะความไม่มั่นคงภายในประเทศเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองจะเพิ่มความสามารถให้กับทั้งสองประเทศ ในการตอบสนองและต่อสู้ภัยคุกคามทางเศรษฐกิจจากภายนอก เช่น โรคระบาดด้านสุขภาพ และลดอิทธิพลของจีนในประเทศ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ SWOT/TOWS ไทย-สหรัฐฯ เน้นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในความสัมพันธ์ทวิภาคีในบริบทของ DIME การทำความเข้าใจการวิเคราะห์ SWOT ช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถรับมือกับความท้าทาย ใช้ประโยชน์จากโอกาส และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ในมิติต่าง ๆ ของ DIME เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ความมั่นคง และความเข้าใจร่วมกัน

๑. สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือการหาแนวทางปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทยในเชิงบวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการถดถอยของความสัมพันธ์ทางการทูตและการทหารภายหลังการรัฐประหารในประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๕๗ การวิจัยนี้ได้เริ่มจากการตั้งข้อคำถามว่า จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯ อย่างไรเพื่อให้ทั้งสองประเทศได้รับผลประโยชน์เชิงบวกร่วมกัน ผลสรุปที่ได้จากการวิจัยโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ เอกสารวิจัยจากคลังสมองแห่งชาติและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ข้อมูลภายใต้กระบวนการ DIME ตามด้วยการวิเคราะห์ SWOT/TOWS สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยมีลักษณะเป็นความร่วมมืออันยาวนานและมีความเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งสองประเทศยังคงแลกเปลี่ยนทางการทูตระดับสูง ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและส่งเสริมเสถียรภาพในภูมิภาคสหรัฐฯ และไทยรักษาการแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงการแบ่งปันข้อมูลข่าวกรองและความร่วมมือในด้านความมั่นคงต่าง ๆ ดำเนินการซ้อมรบร่วมทางทหารเป็นประจำ และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ และไทยนั้นก็แข็งแกร่งและมีพลวัต โดยรวมแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทยมีลักษณะความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น สหรัฐอเมริกาทะหนักว่าประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และให้ความสำคัญกับบทบาทของประเทศไทยในฐานะผู้นำระดับภูมิภาค

อย่างไรก็ตามก็ยังมีวิธีที่ไทยและสหรัฐฯ สามารถปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ให้ดีขึ้น ผลการวิเคราะห์ SWOT/TOWS ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงบวกเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทย ซึ่งได้ระบุไว้ในส่วนการวิเคราะห์ TOWS และการอภิปรายผล

๒. อภิปรายผล

แม้ว่าความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐฯ กับไทยยังถือว่าแข็งแกร่ง แต่ความสัมพันธ์ทางการทูตและทางทหารได้ถดถอยลงในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามสหรัฐฯ และไทยก็ยังมีวิธีที่จะเพิ่มพูนและปรับปรุงความสัมพันธ์ทวิภาคีในแง่มุมทางการทูต ข้อมูล การทหาร และเศรษฐกิจในเชิงบวก เพื่อช่วยให้ทั้งสองประเทศเผชิญกับการแข่งขันชิงอำนาจระหว่างสหรัฐฯ กับจีน และสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น คงทน และมีความเคารพซึ่งกันและกันต่อไประหว่างสหรัฐฯ กับไทย

๒.๑ มิติการทูต ในปัจจุบันการทูตของสหรัฐฯ ได้มุ่งเน้นความพยายามตามแนวการปฏิรูประบบยุติธรรมทางอาญา ส่งเสริมธรรมาภิบาลประชาธิปไตย กิจกรรมภาคประชาสังคม ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและในด้านสุขภาพ USAID ในประเทศไทยเป็นตัวอย่างความสำเร็จทางการทูตที่ยอดเยี่ยมระหว่างสหรัฐฯอเมริกากับประเทศไทย นอกจากนี้สหรัฐฯ สามารถสนับสนุนให้ไทยมีบทบาทในระดับภูมิภาคในความร่วมมือด้านความมั่นคง และในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ประเทศลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (กัมพูชา ลาว ไทย และเวียดนาม) ได้ร่วมมือยกระดับโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความคิดริเริ่มเช่นนี้ทำให้สหรัฐฯ มีช่องทางในการส่งเสริมบรรทัดฐานระหว่างประเทศ เป็นเวทีในการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาค และให้ประเทศเพื่อนบ้านมีช่องทางในการแก้ปัญหาที่ท้าทายร่วมกัน ประเทศไทยสามารถขยายตัวให้เป็นผู้นำ เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสหรัฐฯอเมริกากับกลุ่มประเทศเหล่านี้ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกันช่วยยกระดับฐานะของไทยให้เป็นประเทศผู้นำของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒.๒ มิติข้อมูล มุ่งเน้นร่วมมือกับสหรัฐฯ แบ่งปันข้อมูลและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพอากาศ การลงทุนระดับโลกในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานส่งเสริมพลังงานสะอาด และในโมเดลเศรษฐกิจสีเขียวแบบวงกลมชีวภาพ สหรัฐฯ สามารถให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคเกี่ยวกับการดักจับการใช้งาน และการจัดเก็บคาร์บอน เพื่อสนับสนุนการพัฒนากรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของประเทศไทย สหรัฐฯ สามารถช่วยในด้านเงินทุนและแบ่งปันข้อมูลให้แก่ประเทศไทยเพื่อพัฒนาการเกษตรให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางภูมิภาคระดับภูมิภาค ช่วยเหลือประเทศไทยในการสร้างศักยภาพใหม่สำหรับการใช้เทคโนโลยีเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ขั้นสูงที่ปลอดภัย และจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนสภาพภูมิอากาศ-โครงสร้างพื้นฐานอัจฉริยะ เสริมสร้างศักยภาพการขนส่งและโลจิสติกส์ของประเทศไทย เพิ่มมาตรฐานการรักษาสิ่งแวดล้อม และสร้างความมั่นคงในห่วงโซ่อุปทานในประเทศไทย

๒.๓ มิติการทหาร หากประเทศไทยประสบกับการทำรัฐประหารอีกครั้ง สหรัฐฯ จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์ในหลายประการ สหรัฐฯ อาจเลือกที่จะระงับความสัมพันธ์ทางการทูตและลดความช่วยเหลือทางทหารและการฝึกซ้อมทางทหารกับไทยเหมือนที่เคยทำมาก่อนในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ อย่างไรก็ตามการเลิกเจรจาทางการทูตและการทหารกับไทยนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมควรทำ เนื่องจากจะทำ

ให้ไทยไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากเข้าใกล้จีนมากขึ้นในทั้งทางการทูตและทางทหาร ดังนั้นการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในทางการทูตและทางทหาร เช่น การฝึกอบรมพหุภาคี คอบร้าโกลด์ การสนับสนุนสถาบันประชาธิปไตย สนับสนุนการปรองดองในชาติ และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม จะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับทั้งสองประเทศในการดำเนินการความสัมพันธ์ร่วมกันต่อไปในอนาคต

๒.๔ ในมิติทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยจำเป็นต้องเลื่อนระดับของอุตสาหกรรมให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการผลิตและบริการเพื่อให้ประเทศไทยก้าวขึ้นบันไดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และหลุดพ้นกับการติดกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ของไทย ไปสู่อุตสาหกรรมมูลค่าสูงของประเทศรายได้สูง (Value-added Industry of High Income Country) ประเทศไทยควรมุ่งเน้นออกจากการส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์พื้นฐาน ไปสู่การพัฒนาการผลิตสินค้าที่จะสนับสนุนให้ประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ขั้นบันไดทางเศรษฐกิจ เพื่อเผชิญกับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า ซึ่งสหรัฐฯ สามารถช่วยไทยในการพัฒนาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยให้ประเทศไทยพัฒนาการผลิตในห่วงโซ่อุปทานที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและสามารถเพิ่มการแข่งขันของประเทศไทยได้มากขึ้น และสหรัฐฯจะได้รับประโยชน์เช่นกัน เนื่องจากจะเพิ่มทางเลือกในห่วงโซ่อุปทานของสหรัฐฯ และลดการพึ่งพาของสหรัฐฯ ต่อจีน นอกจากนี้ความก้าวหน้าและการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อสหรัฐฯ ที่มีประเทศพันธมิตรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในยุคปัจจุบันของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ประเทศไทยพยายามที่จะรักษาท่าทีเป็นกลางและหลีกเลี่ยงการเลือกข้างใดข้างหนึ่งภายใต้การแข่งขันแย่งชิงความเป็นมหาอำนาจ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงไม่กี่ปีมานี้ ไทยได้เข้าใกล้จีนมากขึ้น สาเหตุหลักมาจากความเฝ้าระวังทางเศรษฐกิจของจีนในรูปแบบของโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานภายใต้แผน หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) และความไม่แน่นอนของสหรัฐฯ ที่หลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เชื่อว่าขาดความมุ่งมั่นเชิงกลยุทธ์ในระยะยาวต่อภูมิภาค เนื่องจากกระแสภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบันมีความรุนแรงมากจากการแข่งขันชิงอำนาจระหว่างสหรัฐฯ และจีนย่อมจะบีบให้ไทยต้องเลือกข้างอย่างชัดเจน ประเทศไทยอาจไม่สามารถดำเนินนโยบายการประกันความเสี่ยง (Hedging Strategy) ระหว่างสองประเทศมหาอำนาจได้อีกต่อไป เพราะการที่ไม่เลือกข้างก็มีผลเสียอย่างใหญ่หลวงเช่นกัน เมื่อทั้งสหรัฐฯ และจีนมองกันด้วยความเคลือบแคลงสงสัย บทบาท “ประเทศกลาง” ของไทยอาจไม่ได้รับความไว้วางใจจากประเทศมหาอำนาจทั้งสอง และไทยจะไม่สามารถรับผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากทั้งสหรัฐฯ และจีนจะลังเลใจในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการทหารแก่ไทย สุดท้ายการรัฐประหารหรือการปราบปรามการจลาจลทางการเมืองอย่างเผด็จการของประเทศไทยในอนาคตอาจเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหรัฐฯ อีกครั้ง

การวิจัยนี้มองไกลกว่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับไทย ซึ่งเอกสารวิชาการส่วนใหญ่ในปัจจุบันมุ่งไปที่การอธิบายแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างไทยหรือสหรัฐฯ ว่าดีหรือไม่ดี หรือพยายามอธิบายกลยุทธ์นโยบายต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งได้ระบุไว้ในบทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม แต่เอกสารวิจัยนี้ขยายความเพิ่มเติมโดยให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรมสำหรับไทยและสหรัฐฯ เพื่อเป็นช่องทางให้ทั้งสองประเทศพัฒนาความสัมพันธ์ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะแต่ในช่วงการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ แต่หลังจากนั้นอีกด้วย

๓. ข้อเสนอแนะ

๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้

นักการทูต ผู้นำทางธุรกิจ ผู้บัญชาการทหาร กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ กระทรวงการต่างประเทศไทย และกระทรวงกลาโหมของทั้งสหรัฐฯ และไทย สามารถใช้ผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้เป็นประเด็นพูดคุยเพื่อพัฒนานโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในที่ประชุมระหว่างประเทศและการประชุมระดับรัฐวิภาคี คำแนะนำด้านนโยบายเหล่านี้ควรได้รับการตรวจสอบจากองค์กรภายในของแต่ละประเทศ และควรผ่านการวิเคราะห์และประเมินผลจากทั้งกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาและกระทรวงการต่างประเทศของไทย เพื่อสร้างรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อตกลง

๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๒.๑ ควรศึกษาและเลือกพิจารณาเพียงหนึ่งด้านของ DIME ด้วยวิธีที่ละเอียดยิ่งขึ้น เช่น ด้านการทหาร ควรออกแบบแนวคิดการปฏิบัติการกิจ (Concept of Operations) วิเคราะห์แนวทางสำหรับกองทัพสหรัฐฯ และไทยให้สามารถสนับสนุนการปฏิบัติการฉุกเฉินได้อย่างไรในช่วงที่เกิดสงครามหรือความขัดแย้งภายในภูมิภาค โดยเฉพาะวิธีการสนับสนุนการอพยพพลเรือน ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม บรรเทาภัยพิบัติปฏิบัติ และการส่งเสบียงที่ไม่ใช้อาวุธ ซึ่งเป็นการปฏิบัติการทางทหารที่เอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน แต่จะไม่ผูกมัดประเทศที่ให้ความช่วยเหลือลงในสงคราม

๓.๒.๒ ควรศึกษาและสำรวจแง่มุมอื่นๆ นอกกระบวนทัศน์ของ DIME เช่น โลกาภิวัตน์ทางสังคมและวัฒนธรรม ทางภาษา ประวัติศาสตร์ สื่อสังคม และวัฒนธรรมประชานิยม ที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมักถูกมองข้ามแต่ก็มีความสำคัญอย่างไม่น้อยต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐฯ ให้สมบูรณ์แบบมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๖๕). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก. กระทรวงการต่างประเทศ. <https://www.mfa.go.th/th/page/>
- จิตติภัทร พูนขำ. (๒๕๕๗). "เพื่อนบ้าน" พลวัตเชิงอำนาจ ความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ <http://www.polsci.tu.ac.th/fileupload/465/882.pdf>
- ประภัสสร เทพชาตรี. (๒๕๕๘). ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ปี ๒๐๑๕. <https://thepchatree.blogspot.com/2015/03/2015-2.html>
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (๒๕๖๒). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. กระทรวงการต่างประเทศ.
- มติชนออนไลน์. (๒๕๖๔). สถานทูตสหรัฐฯ เปิดเอกสารข้อเท็จจริง สนับสนุนไทยสู้โควิด เผยยื่นมือช่วยเหลือแล้ว ๙๓๐ ล้านบาท. https://www.matichon.co.th/foreign/news_2760594
- มติชนออนไลน์. (๒๕๖๕). ๒๐๒๒ ปีแห่งความตึงเครียดจากความขัดแย้งสหรัฐ-จีน. [เอกสารที่ไม่มีการพิมพ์] <https://www.matichon.co.th> > foreign > news_3113053
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (๒๕๖๖). เสวนาวิชาการ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
- ศรัณย์ชนก ลิมวิสิฐธนกร. (๒๕๖๔). การแข่งขันระหว่างสหรัฐและจีน และท่าทีของไทยต่อทั้งสองมหาอำนาจ. คลังปัญญา. <https://www.klangpanya.in.th/post/>
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (๒๕๖๐). การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยกับประเทศมหาอำนาจในทศวรรษหน้า. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สุขใจ ว่องไวศิริวัฒน์ และคณะ. (๒๕๖๓). สหรัฐฯ VS จีน: สองมหาอำนาจ หนึ่งจุดเปลี่ยนสำคัญ และสิ่งที่ไทยควรทำ. ธนาคารแห่งประเทศไทย https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2020.aspx
- สถานทูตสหรัฐฯ. (๒๕๖๕). ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทย [เอกสารที่ไม่มีการพิมพ์]. <https://th.usembassy.gov/th/the-united-states-thailand-relationship-th/>
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (๒๕๖๒). ผลการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติประจำปี ๒๕๖๒. <https://www.nsc.go.th/c-mex-18/>

สถาบันความมั่นคงศึกษา. (๒๕๖๔). แนวโน้มความ มั่นคง : พลวัตใหม่ในการดำเนิน ยุทธศาสตร์ด้าน ความมั่นคง. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/NSC-Journal-12.pdf>

เสาวภาคย์ รัตนพงศ์. (๒๕๖๓). การศึกษาลักษณะของข่าวปลอมที่เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ในประเทศไทย และแนวทางการรับมือ <https://repository.nida.ac.th/handle/>

ภาษาต่างประเทศ

Ba, A. (2006). *Who's socializing whom? Complex engagement in Sino-ASEAN relations*. The Pacific Review, 160.

Busbarat, P. (2016). *Bamboo Swirling in the Wind": Thailand's Foreign Policy Imbalance between China and the United States*. *Contemporary Southeast Asia*, 38(2), 233–257. <https://doi.org/10.1355/cs38-2c>

Chongkittavorn, K. (2019). *The Thailand-U.S. Defense Alliance in US-Indo-Pacific Strategy*. East-West Center. <https://www.eastwestcenter.org/publications/the-thailand-us-defense-alliance-in-us-indo-pacific-strategy>

Ganjanakhundee, S. (2020). *Thailand's 'Complex Engagement' Approach in Foreign Policy: A Balancing Act*. ISEAS – YUSOF ISHAK INSTITUTE, 2020.

Hiebert, M. (2022). CSIS. *The United States Makes Up Critical Terrain in Thailand* <https://www.csis.org/analysis/united-states-makes-critical-terrain-thailand>

Chongkittavorn, K. (2023) Behind the scenes: Thailand's IPEF talks. Bangkok Post. Retrieved May 21, 2023, from <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/2314838/behind-the-scenes-thailands-ipef-talks>

Mazarr, M. J. (2022). *Understanding Competition: Great Power Rivalry in a Changing International Order—Concepts and Theories*. 52.

Panasornpravit, C. (2017). *Thailand: The Historical and Indefinite Transitions*, *Southeast Asian Affairs*, 362, <https://muse.jhu.edu/article/658029/pdf>.

Poonkham, J. (2023). *Bamboo diplomacy*. Council For Security Cooperation in the Asia Pacific.

- Sunkamaneevongse, J. (2019). *America, The Great Friend? Reanalyzing Thailand-U.S. Relations In The 21st Century*. Naval Postgraduate School.
- The Nation Thailand. (2023, February 14). *Cobra Gold returns to Thailand with added bite of 6,000 US troops*. The Nation Thailand. <https://www.nationthailand.com/thailand/general/40024892>
- The White House. (2022). *National Security Strategy of the United States of America*. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/11/8-November-Combined-PDF-for-Upload.pdf>
- The White House. (2022). *Indo-Pacific Strategy of the United States*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/11/fact-sheet-indo-pacific-strategy-of-the-united-states/>
- Thiparat, P., & Phetcharatana, N. (2007). *Thai-U.S. Relations: Forging a New Partnership in the 21st Century*. The Ministry of Foreign Affairs.
- TPIS, US Census Bureau, *World's Top Exports*, https://www.trade.gov/country-commercial-guides/thailand-market-overview#_ftnref3

ภาคผนวก

- ผนวก ก การวิเคราะห์ SWOT - มิติการพูด
- ผนวก ข การวิเคราะห์ SWOT - มิติข้อมูล
- ผนวก ค การวิเคราะห์ SWOT - มิติการทหาร
- ผนวก ง การวิเคราะห์ SWOT - มิติทางเศรษฐกิจ

ผนวก ก การวิเคราะห์ SWOT - มิติการทูต

ตารางที่ ๑ มิติการทูต

	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ปัจจัยภายใน	<p>๑. ความเป็นหุ้นส่วนอันยาวนาน สหรัฐฯ และไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตมาอย่างยาวนาน</p> <p>๒. การมีส่วนร่วมระดับภูมิภาค ทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในโครงการทางการทูตระดับภูมิภาค เช่น ASEAN และ EAS</p> <p>๓. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน มีคนไทยจำนวนมากในสหรัฐฯ ซึ่งช่วยกระชับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและสังคม</p>	<p>๑. ความไม่มั่นคงทางการเมือง ความไม่มั่นคงทางการเมืองของไทย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและการรัฐประหารบ่อยครั้ง อาจเป็นความท้าทายต่อการทูตที่ยั่งยืน</p> <p>๒. ความกังวลด้านสิทธิมนุษยชน ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย รวมถึงการจำกัดเสรีภาพในการพูด เสรีภาพของสื่อ และการแทรกแซงทางการเมือง อาจทำให้ความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐฯ ตึงเครียดได้</p>
	โอกาส	อุปสรรค
ปัจจัยภายนอก	<p>๑. ความร่วมมือพหุภาคีที่เพิ่มขึ้น มีโอกาสที่จะกระชับและกระจายความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ และไทยในด้านต่าง ๆ กับประเทศอาเซียนอื่น ๆ รวมถึงการค้า การลงทุน การศึกษา วัฒนธรรม และเทคโนโลยี</p> <p>๒. การแก้ไขปัญหาในระดับภูมิภาค การร่วมมือแก้ไขปัญหาความท้าทาย เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการต่อต้านการก่อการร้าย ผ่านการประชุมสัมมนาพหุภาคี</p>	<p>๑. การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่รุนแรงขึ้นในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐฯ-ไทย</p> <p>๒. อิทธิพลของตัวแสดงภายนอก โดยเฉพาะจีน การแข่งขันเพื่อแย่งชิงอิทธิพลและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของมหาอำนาจภายนอก สามารถส่งผลกระทบต่อพลวัตทางการทูตและอาจทำให้ความสัมพันธ์ตึงเครียดได้</p>

ผนวก ข การวิเคราะห์ SWOT – มิติข้อมูล

ตารางที่ ๑ มิติข้อมูล

	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ปัจจัยภายใน	<p>๑. การแข่งขันข้อมูล สหรัฐฯ และไทยมีประวัติของการแข่งขันข้อมูลและความร่วมมือด้านข่าวกรอง ทั้งสองประเทศแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความท้าทายด้านความมั่นคงต่าง ๆ</p> <p>๒. ความร่วมมือด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ สหรัฐอเมริกาและไทยได้มีส่วนร่วมในความร่วมมือด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อจัดการกับอุปสรรคที่เพิ่มขึ้นในโลกดิจิทัล</p>	<p>๑. ความสามารถด้านข่าวกรองที่จำกัด ความสามารถด้านข่าวกรองของไทยอาจมีจำกัดเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกา</p> <p>๒. อุปสรรคด้านภาษาและวัฒนธรรม ความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรมสามารถขัดขวางการแข่งขันข้อมูลและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ</p>
	โอกาส	อุปสรรค
ปัจจัยภายนอก	<p>๑. ปรับปรุงการแลกเปลี่ยนข้อมูล โอกาสในการเสริมสร้างและปรับปรุงการแลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งรวมถึงการขยายขอบเขตของข่าวกรองที่ใช้ร่วมกันระดับภูมิภาค</p> <p>๒. การวิเคราะห์และประเมินร่วมกัน การวิเคราะห์และประเมินความท้าทายด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาคสามารถเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างลึกซึ้ง และปรับปรุงความแม่นยำและทันเวลาของผลิตภัณฑ์ข่าวกรอง</p>	<p>๑. การจารกรรมและอุปสรรคจากภายนอก ความเสี่ยงของการจารกรรมและภัยคุกคามจากภายนอกสามารถก่อให้เกิดอุปสรรคต่อความปลอดภัยของข้อมูลและความไว้วางใจในความสัมพันธ์ที่แข่งขันข้อมูล</p> <p>๒. อิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์ อิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศอื่น ๆ เช่น จีน ในภูมิภาคสามารถส่งผลกระทบต่อพลวัตการแข่งขันข้อมูลระหว่างสหรัฐอเมริกาและไทย</p>

ผนวก ค การวิเคราะห์ SWOT – มิติการทหาร

ตารางที่ ๑ มิติการทหาร

	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ปัจจัยภายใน	<p>๑. ความเป็นหุ้นส่วนอันยาวนาน การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ สหรัฐฯ และไทยมีประวัติศาสตร์ความร่วมมือทางทหารมาอย่างยาวนาน</p> <p>๒. ความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้าย สหรัฐฯ และไทยได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการต่อสู้กับการก่อการร้าย</p> <p>๓. การมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงในภูมิภาค ความร่วมมือทางทหารระหว่างสหรัฐฯ และไทยมีส่วนช่วยรักษาเสถียรภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</p>	<p>๑. ขีดความสามารถทางทหารที่ไม่เท่าเทียมกัน ความสามารถในการทำงานร่วมกันที่จำกัด เนื่องจากความแตกต่างในด้านอุปกรณ์ การฝึก และขั้นตอนการปฏิบัติงาน</p> <p>๒. ความไม่มั่นคงทางการเมือง ประวัติศาสตร์ความไม่มั่นคงทางการเมืองของไทยรวมทั้งการรัฐประหารและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล สามารถทำลายความต่อเนื่องและประสิทธิผลของความสัมพันธ์ทางทหารได้</p>
	โอกาส	อุปสรรค
ปัจจัยภายนอก	<p>๑. การเสริมสร้างขีดความสามารถ ยุกระดับความร่วมมือระดับภูมิภาค กระชับความร่วมมือทางทหารกับพันธมิตรในภูมิภาคอื่นๆ เช่น ผ่านการฝึกร่วม การแบ่งปันข่าวกรอง และการตอบสนองที่ประสานกัน</p> <p>๒. การปฏิบัติการต่อสู้ความท้าทายด้านความมั่นคงระดับภูมิภาค ปรับปรุงการทำงานและความสามารถในการปฏิบัติการในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามด้านความมั่นคง และการรักษาเสถียรภาพในภูมิภาคร่วมกับพันธมิตรในภูมิภาค</p>	<p>๑. การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ทวีความรุนแรงขึ้นในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก</p> <p>๒. พลวัตของอำนาจในภูมิภาค ความสัมพันธ์ที่กำลังพัฒนาของไทยกับมหาอำนาจ เช่น จีนและรัสเซีย ประเทศไทยได้สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนมาก รวมทั้งความร่วมมือทางทหารและการซื้ออาวุธ</p>

ผนวก ง การวิเคราะห์ SWOT – มิติทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ ๑ มิติทางเศรษฐกิจ

	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ปัจจัยภายใน	<p>๑. การค้าและการลงทุน ปริมาณการค้าระหว่างสองประเทศ บ่งบอกถึงความแข็งแกร่งของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการลงทุนทวิภาคี</p> <p>๒. การเข้าถึงตลาด ประเทศไทยเป็นประตูสู่ตลาดอาเซียน ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับบริษัทเอกชนของสหรัฐฯ ในการเข้าถึงฐานผู้บริโภคขนาดใหญ่ในภูมิภาค</p> <p>๓. การบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ไทยได้ลงนามเข้าร่วม IPEF ของอเมริกาและอีก ๑๒ ประเทศอื่น ๆ</p>	<p>๑. ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงทางการเมือง เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับต่างประเทศและสร้างความปั่นป่วนในการลงทุน FDI</p> <p>๒. การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การละเมิดลิขสิทธิ์ และสินค้าลอกเลียนแบบยังคงแพร่หลาย</p> <p>๓. อุปสรรคในการเข้าถึงตลาดของไทย อุปสรรคในการเข้าถึงตลาดและความท้าทายด้านกฎระเบียบในประเทศไทย ไม่มี FTA ระหว่างสองประเทศ</p>
	โอกาส	อุปสรรค
ปัจจัยภายนอก	<p>๑. ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่าง ๑๑ ชาติ CPTPP สามารถเพิ่มการเข้าถึงตลาด ลดอุปสรรคทางการค้า และสร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจสำหรับประเทศที่เป็นสมาชิก</p> <p>๒. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเปิดโอกาสให้ประเทศที่ก้าวหน้าเข้าร่วมโครงการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่สะอาด และการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>	<p>๑. อิทธิพลทางการแข่งขัน อิทธิพลทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ-ไทย</p> <p>๒. วิกฤตด้านสุขภาพระดับโลก วิกฤตด้านสุขภาพระดับโลกที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เช่น โควิด-๑๙ หรือวิกฤตด้านสุขภาพอื่น ๆ ในระดับภูมิภาคหรือระดับโลก</p>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ,ชื่อ	นาวาอากาศตรี จัสสิกา เผด็จชนทวีกิจ
วัน เดือน ปี เกิด	๐๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๐
สถานที่เกิด	เท็กซัส สหรัฐอเมริกา
ที่อยู่ปัจจุบัน	ซอยสุขุมวิท 24 แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีสาขา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สถาบัน University of Hawai'i ปี ๒๕๕๕ Officer Training School, USA ปี ๒๕๕๕ Squadron Officer School, USA ปี ๒๕๖๐ ปริญญาโทสาขา ความมั่นคงในภูมิภาค สถาบัน Naval Postgraduate School ปี ๒๕๖๒
ประวัติการทำงาน	Senior Space Intelligence Analyst, SMC/IN, Los Angeles AFB, CA ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๘ Collection Manager, 4 th Infantry Division, Mission Command Element, Baumholder, Germany ปี ๒๕๖๒ ISRLO/Chief of Intelligence, 13 th Air Support Operations Squadron, Fort Carson AIN, CO ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒ Senior Intelligence Officer, 816 th Expeditionary Airlift Squadron, Al Udeid Air Base, Qatar ปี ๒๕๖๔ Deputy Chief of Wing Intelligence, Intelligence Directorate, 62 nd Airlift Wing, Joint Base Lewis-McChord, WA ปี ๒๕๖๒-๒๕๖๕